

ĐẠI HỌC HUẾ
TRƯỜNG ĐẠI HỌC LUẬT

HỒ THỊ XUÂN HƯƠNG

**PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA
TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT
CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI**

Ngành: Luật Kinh tế

Mã số: 8.38.01.07

TÓM TẮT LUẬT VĂN THẠC SĨ LUẬT KINH TẾ

THỪA THIÊN HUẾ, năm 2023

Công trình được hoàn thành tại:
Trường Đại học Luật, Đại học Huế

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS. Ngô Thị Hương**

Phản biện 1: TS. Lê Thị Hải Ngọc

Phản biện 2: TS. Hồ Thị Vân Anh

Luận văn sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn
thạc sĩ họp tại: Trường Đại học Luật

Vào lúc 17 giờ 30 phút, ngày 22 tháng 6 năm 2023

Trường Đại học Luật, Đại học Huế

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài.....	1
2. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu.....	5
6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận văn.....	5
7. Kết cấu của luận văn	6
CHƯƠNG 1. MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI	7
1.1. Khái niệm, đặc điểm, nguyên tắc, ý nghĩa thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ...	7
1.1.1. Khái niệm thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	7
1.1.2. Đặc điểm thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	7
1.1.3. Nguyên tắc về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	8
1.1.4 Ý nghĩa thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	8
1.2. Khái quát pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại	10
1.2.1. Khái niệm, đặc điểm pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	10
1.2.2. Nội dung pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	11

1.3. Các yếu tố tác động đến thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	12
1.3.1 Yếu tố văn hóa.....	12
1.3.2 Tâm lý của các bên.....	12
1.3.3. Yếu tố kinh tế	12
Kết luận chương 1	13
CHƯƠNG 2. THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM.....	14
2.1. Thực trạng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	14
2.1.1. Quy định pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	14
2.1.2. Đánh giá thực trạng quy định pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.....	15
2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ở Việt Nam..	16
2.2.1. Tình hình giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại bằng TTTM tại Việt Nam	16
2.2.2. Đánh giá thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ở Việt Nam ..	16
Kết luận chương 2	17
CHƯƠNG 3. ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI	18

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	18
3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	18
3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại	18
3.3.1. Tăng cường tuyên truyền, phổ biến pháp luật về trọng tài cho các doanh nghiệp	19
3.3.2. Thu hút các trọng tài viên chất lượng	19
3.3.3 Tăng cường chất lượng hoạt động hỗ trợ của Tòa án, cơ quan thi hành án đối với hoạt động tố tụng trọng tài theo quy định của Luật trọng tài thương mại và Luật thi hành án dân sự	19
Kết luận chương 3	20
KẾT LUẬN	21
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	22

DANH MỤC TỪ VIẾT TẮT

BLDS	Bộ Luật Dân sự
BLTTDS	Bộ Luật Tố tụng dân sự
TAND	Tòa án nhân dân
VIAC	là tên viết tắt tiếng Anh của cụm từ “Vietnam International Arbitration Centre” có nghĩa là <u>Trung tâm Trọng tài Quốc tế Việt Nam</u>
HĐTT	Hội đồng trọng tài
GQTC	Giải quyết tranh chấp
WTO	Là tên viết tắt tiếng Anh của cụm từ “World Trade Organization” có nghĩa là <u>Tổ chức</u>
TTTG	<u>Thương mại Thế giới</u>
TTTM	Trọng tài thương mại
ICC	Là tên viết tắt tiếng Anh của cụm từ <u>“International Chamber of Commerce”</u> có nghĩa là <u>Phòng Thương mại Quốc tế</u>
TTTT	Thỏa thuận trọng tài

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài

Trọng tài thương mại là cơ chế giải quyết tranh chấp ngoài Tòa án thuận lợi cho các bên. Đây là một phương thức thông qua một thiết chế do các bên thỏa thuận có nhiều tính ưu việt, dựa trên nguyên tắc tôn trọng tự do ý chí của các bên tham gia, đặc biệt là trong hoạt động thương mại, đầu tư. Trọng tài thương mại được đánh giá là một phương thức giải quyết tranh chấp nhanh chóng giúp tiết kiệm được thời gian, công sức, mang lại hiệu quả, công bằng, duy trì được mối quan hệ lâu dài của đối tác, góp phần thúc đẩy các hoạt động kinh tế, thương mại, đầu tư, tạo sự yên tâm cho các bên ngay từ khi mới hình thành quan hệ và cả khi có phát sinh tranh chấp. Đặc biệt đây là phương thức giải quyết tranh chấp bảo đảm về bí mật kinh doanh, bí mật thông tin về tranh chấp và uy tín. Phương thức giải quyết tranh chấp bằng trọng tài thương mại sẽ là sự lựa chọn ưu tiên trong các quan hệ thương mại bởi nó phù hợp với tính chất hoạt động đầu tư, kinh doanh, thương mại trên trường kinh tế trong nước và quốc tế.

Tuy nhiên trên thực tế, tại Việt Nam phương thức trọng tài thương mại chưa được giới doanh nhân đánh giá cao và rất ít được sử dụng để giải quyết các tranh chấp đầu tư và thương mại; các hợp đồng với các bên nước ngoài nhất là hợp đồng có giá trị lớn hầu như không lựa chọn trọng tài tại Việt Nam để giải quyết tranh chấp. Các tranh chấp ở Việt Nam hiện nay vẫn chủ yếu được giải quyết thông qua hệ thống Tòa án hoặc trọng tài nước ngoài. Nguyên nhân xuất phát từ việc hệ thống quy phạm pháp luật hiện hành về trọng tài thương mại vẫn còn những bất cập, làm cho hệ thống trọng tài chưa thực sự trở thành phương thức hấp dẫn và hiệu quả để các bên lựa chọn giải quyết các tranh chấp liên quan. Một trong những bất cập đó là vấn đề thủ tục tố tụng trọng tài còn nhiều bất cập trong đó có quy định về thẩm quyền của Hội đồng trọng tài thương mại. Các quy định về thẩm quyền của Hội đồng trọng tài còn nhiều bất cập làm cho tính linh hoạt, ưu thế của phương thức giải quyết tranh chấp bằng trọng tài

không phát huy được hoàn toàn. Điều này dẫn đến vấn đề thẩm quyền của Hội đồng trọng tài chưa thực sự là thế mạnh, chưa phân định rõ thẩm quyền trong quá trình giải quyết; nhiệm vụ, quyền hạn của Hội đồng trọng tài còn chưa được quy định cụ thể dẫn đến các chủ thể có tranh chấp phát sinh được giải quyết bằng trọng tài thương mại chưa thực sự tin tưởng sử dụng trọng tài thương mại như là phương thức giải quyết tranh chấp ưu tiên.

Trong bối cảnh, nền kinh tế thế giới và Việt Nam có chuyển biến mang tính tiêu cực, tình hình khủng hoảng kinh tế đang còn diễn ra, chính vì vậy các giao dịch thương mại, kinh tế phát sinh nhiều tranh chấp xảy ra là điều không tránh khỏi. Việt Nam đang tham gia Tổ chức thương mại thế giới (WTO), việc hoàn thiện các quy định về trọng tài thương mại của Việt Nam trong đó có quy định về thẩm quyền của Hội đồng trọng tài là một vấn đề mang tính cấp thiết. Với những lý do đó, tác giả lựa chọn đề tài **“Pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại”** làm luận văn thạc sĩ của mình.

2. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài

Hiện nay đã có một số công trình nghiên cứu các vấn đề về trọng tài thương mại với tư cách là bài bình luận, bài báo khoa học hoặc các luận văn nhưng chưa có công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ và thỏa đáng về thẩm quyền của Hội đồng trọng tài trong thủ tục tố tụng trọng tài thương mại. Đặc biệt, Luật Trọng tài thương mại 2010 đã được Quốc hội thông qua và đi vào thực hiện, có thể kể đến một số công trình như:

- Đặng Minh Phương (2014), “Thẩm quyền của Hội đồng trọng tài thương mại theo quy định của pháp luật Việt Nam”, Luận văn thạc sĩ luật học, Khoa Luật Đại học Quốc gia Hà Nội.

- Trương Duy Lượng, Những nội dung cơ bản trong việc xác định thẩm quyền giải quyết tranh chấp của trọng tài thương mại Việt Nam, Tạp chí Tòa án nhân dân, số 6/2015

- Nguyễn Thị Thu Thủy (2016), Thẩm quyền áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời trong tố tụng trọng tài, Tạp chí Nhà nước và Pháp luật, số 8/2016.

- Trần Thị Thu Phương (2016), Thẩm quyền quyết định hiệu lực và luật điều chỉnh thoả thuận trọng tài trong giải quyết tranh chấp thương mại quốc tế, Tạp chí Luật học, số 10/2016.

- Cao Anh Nguyên, Thẩm quyền giải quyết tranh chấp của trọng tài trong thực tiễn hiện nay, Tạp chí Dân chủ và pháp luật, số 2/2017.

- Nguyễn Ngọc Anh, Nguyễn Thị Huyền Trang (2019), Thẩm quyền của trọng tài thương mại quy định tại Điều 2 Luật trọng tài thương mại năm 2010, Tạp chí Luật học, số 01/2019.

- Bùi Việt Hải (2020), Giải quyết tranh chấp hợp đồng tín dụng bằng trọng tài thương mại, Luận văn thạc sĩ, Trường Đại học Ngoại thương. .

- Đinh Thị Mỹ Linh (2021), Trọng tài thương mại Việt Nam trong quá trình hội nhập và phát triển, Tạp chí Khoa học và Kinh tế phát triển, số 10, 2021.

- Nguyễn Hữu Khánh Linh (2021), Pháp luật về giải quyết tranh chấp hợp đồng vận chuyển hàng hóa bằng đường biển quốc tế bằng trọng tài thương mại ở Việt Nam, Tạp chí Khoa học Đại học Huế, số 120, No 6C, 2021.

Từ các công trình trên, luận văn kế thừa các nội dung sau:

Thứ nhất, một số vấn đề lý luận về trọng tài thương mại

Thứ hai, thực trạng pháp luật về trọng tài thương mại và thực tiễn thực hiện pháp luật về trọng tài thương mại

Thứ ba, giải pháp hoàn thiện pháp luật về trọng tài thương mại và giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về trọng tài thương mại

Luận văn nghiên cứu chuyên sâu hơn về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại và thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu.

Luận văn cung cấp luận cứ khoa học để đề xuất phương hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu.

- Luận giải để làm rõ một số vấn đề lý luận về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại và pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

- Phân tích thực trạng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại; chỉ ra những bất cập, hạn chế, vướng mắc của pháp luật hiện hành.

- Phân tích, đánh giá thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại và đánh giá hạn chế, vướng mắc trong thực tiễn thực hiện.

- Đề xuất phương hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu.

- Nghiên cứu một số vấn đề lý luận pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

- Các quy định về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại trong Luật Trọng tài thương mại năm 2010, Bộ luật tố tụng dân sự năm 2015, và Nghị quyết 01/2014/NQ-HĐTP về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại

- Thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại thông qua các bản

án của Toà án giải quyết tranh chấp về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại tại Việt Nam hiện nay.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

- Phạm vi về nội dung: Luận văn nghiên cứu pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

- Phạm vi về địa bàn và thời gian nghiên cứu: Nghiên cứu thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại tại Việt Nam từ năm 2018 đến năm 2022.

5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

5.1 Phương pháp luận

Luận văn được trình bày dựa trên nền tảng phương pháp luận của chủ nghĩa Mác- Lenin về duy vật biện chứng và duy vật lịch sử, các quan điểm của Đảng và Nhà nước ta về Nhà nước pháp luật và phát triển kinh tế, hội nhập quốc tế và cải cách tư pháp.

5.2 Phương pháp nghiên cứu

Bên cạnh đó, việc nghiên cứu đề tài luận văn cũng sử dụng các phương pháp nghiên cứu của các khoa học chuyên ngành như: phương pháp phân tích, tổng hợp, so sánh, ... để làm sáng tỏ những vấn đề cần nghiên cứu.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận văn

6.1. Ý nghĩa lý luận

Kết quả nghiên cứu của Luận văn đã góp phần làm sáng tỏ các vấn đề lý luận về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại và pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại. Luận văn đánh giá thực tiễn áp dụng và thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

6.2 Ý nghĩa thực tiễn

Kết quả nghiên cứu của Luận văn là tài liệu tham khảo có giá trị trong nghiên cứu, giảng dạy và học tập pháp luật Trọng tài thương mại nói chung và pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại nói riêng. Kết quả nghiên cứu của Luận văn có thể dùng làm tài liệu tham khảo trong việc giải thích và áp dụng Luật Trọng tài thương mại, cụ thể là các quy định liên quan đến thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại.

Các kiến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật, phát triển nguồn lực và xây dựng các cơ chế thực thi được đưa ra trong Luận văn còn là tài liệu tham khảo bổ ích cho Trọng tài viên, cơ quan ban hành pháp luật và cả các bên tranh chấp khi họ đưa vụ việc ra giải quyết tại Trọng tài thương mại.

7. Kết cấu của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, phần kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, Luận văn có kết cấu gồm 03 chương.

Chương 1: Một số vấn đề lý luận pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

Chương 2: Thực trạng pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ở Việt Nam.

Chương 3: Định hướng, giải pháp hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại.

CHƯƠNG 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI

1.1. Khái niệm, đặc điểm, nguyên tắc, ý nghĩa thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

1.1.1. Khái niệm thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Thẩm quyền của TTTM trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại được hiểu là một việc các trọng tài viên hoặc hội đồng trọng tài tìm hiểu, giải quyết vụ tranh chấp kinh doanh thương mại theo quy trình, thủ tục tố tụng theo quy định của pháp luật nhằm bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của các bên trong quan hệ tranh chấp.

1.1.2. Đặc điểm thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Thứ nhất, thẩm quyền giải quyết KDTM của TTTM chỉ được áp dụng khi có yêu cầu của các bên tranh chấp và tranh chấp đó phải thuộc thẩm quyền giải quyết của trọng tài.

Thứ hai, chủ thể giải quyết tranh chấp KDTM thường là các Trọng tài viên thực hiện thông qua Hội đồng trọng tài gồm một Trọng tài viên độc lập hoặc hội đồng gồm nhiều Trọng tài viên.

Thứ ba, thẩm quyền giải quyết tranh chấp thương mại bằng TTTM đòi hỏi kết hợp giữa hai yếu tố là thỏa thuận và phán quyết.

Thứ tư, so với tố tụng tòa án, tố tụng trọng tài linh hoạt, mềm dẻo hơn Các bên tranh chấp được quyền lựa chọn trọng tài viên được quyền quyết định ngôn ngữ, địa điểm và thời gian xét xử.

Thứ năm, trong quá trình tố tụng trọng tài thường nhân được sự hỗ trợ của cơ quan có quyền lực nhà nước như các hỗ trợ của Tòa án trong việc ra quyết

định áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời, hỗ trợ cho trọng tài viên đối với hình thức trọng tài vụ việc hay sự hỗ trợ của cơ quan thi hành án đối với việc thi hành quyết định của trọng tài.

1.1.3. Nguyên tắc về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Giải quyết tranh chấp kinh doanh, thương mại bằng TTTM là phương thức giải quyết tranh chấp có tính chất tài phán phi nhà nước và chỉ được thực hiện theo các nguyên tắc sau:

Thứ nhất, Thẩm quyền trọng tài thương mại là tranh chấp các bên thỏa thuận lựa chọn trọng tài để giải quyết tranh chấp kinh doanh thương mại.

Thứ hai, trọng tài chính là bên trung gian thứ ba được các bên tranh chấp lựa chọn, Hội đồng trọng tài hoặc trọng tài viên giải quyết tranh chấp mà không nhất thiết phải xem xét giới hạn phạm vi thẩm quyền về địa giới hành chính.

Thứ ba, tôn trọng sự tự định đoạt và bình đẳng của các bên, trong quá trình tổ tụng trọng tài, các bên được tự do lựa chọn hình thức trọng tài, tự do thỏa thuận.

Thứ tư, phán quyết của Hội đồng trọng tài hoặc trọng tài viên với tư cách là bên thứ ba độc lập có giá trị cưỡng chế thi hành đối với các bên và được nhiều nước trên thế giới.

1.1.4 Ý nghĩa thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Hiện nay, việc giải quyết các tranh chấp ở Việt Nam chủ yếu được xét xử thông qua hệ thống Tòa án và Trung tâm trọng tài. Một vấn đề nhận thấy rõ ràng là trong khi số vụ tranh chấp được giải quyết bằng con đường Trọng tài thương mại còn rất khiêm tốn thì hệ thống Tòa án đã trở nên quá tải, dẫn đến tăng số lượng vụ án tồn đọng, giải quyết không kịp thời, do đó làm ảnh hưởng đến hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp. Luật Trọng tài thương mại năm 2010 đã ra đời và có nhiều quy định về sự hỗ trợ của Tòa án đối với hoạt động của trọng tài thương mại. Cụ thể:

Thứ nhất, xuất phát từ bản chất của trọng tài: trọng tài là cơ quan tài phán phi chính phủ có quyền lực bắt nguồn từ “quyền lực hợp đồng” do các bên tranh chấp giao phó, ủy nhiệm do đó trọng tài không mang trong mình quyền lực nhà nước khi giải quyết tranh chấp, phán quyết của trọng tài không mang tính quyền lực nhà nước, không đại diện cho ý chí của Nhà nước mà đại diện cho ý chí của các bên tranh chấp. Điều này đã đặt ra cho TTTM những khó khăn khi không có sự đồng thuận, hợp tác thiện chí của cả hai bên tranh chấp trong quá trình tố tụng cũng như việc thi hành phán quyết trọng tài.

Khi những khó khăn này vượt ra khỏi sự kiểm soát của trọng tài và cần đến sự giúp đỡ của Tòa án và các cơ quan tư pháp khác. Vì vậy sự hỗ trợ của Tòa án có ý nghĩa rất quan trọng nhằm tránh bế tắc cho hoạt động trọng tài, để trọng tài có thể giải quyết tốt các tranh chấp mà các bên đã tin tưởng giao phó. Ví dụ như: trong quá trình thành lập Hội đồng trọng tài, có trường hợp bị đơn không chọn được trọng tài viên cho mình, hay các bên không chọn được trọng tài viên duy nhất; nếu có một bên tranh chấp tẩu tán tài sản, làm thất thoát khối tài sản của mình nhằm trốn tránh nghĩa vụ tài sản đối với bên kia thì trọng tài cũng không thể áp dụng các biện pháp khẩn cấp tạm thời đối với các hành vi đó,...

Điều đó đặt ra vấn đề cần phải có sự hỗ trợ của Tòa án cho hoạt động của trọng tài để khắc phục những điểm yếu và phát huy những điểm mạnh của trọng tài. Có như vậy mới đảm bảo cho quá trình giải quyết tranh chấp tại trọng tài được thông suốt và hiệu quả.

Thứ hai, xuất phát từ yêu cầu, thực tiễn giải quyết tranh chấp ở Việt Nam:

Các tranh chấp phát sinh trong thực tiễn kinh doanh ở Việt Nam ngày một nhiều hơn và đa dạng về chủng loại, phức tạp về tính chất. Điều này đòi hỏi phải có nhiều phương thức giải quyết tranh chấp hiệu quả để đáp ứng các yêu cầu khác nhau của chủ thể kinh doanh. Tại Việt Nam, trọng tài thương mại đã có lịch sử tồn tại khá lâu dài, tuy nhiên chưa phải là hình thức được các nhà kinh doanh ưa chuộng, căn bản là do thiếu sự hỗ trợ từ phía các cơ quan Nhà nước nói chung và cơ quan Tòa án nói riêng.

Thực tiễn này đòi hỏi các cơ quan Nhà nước nói chung, cơ quan Tòa án nói riêng phải có sự hỗ trợ nhất định đối với trọng tài. Chính sự hỗ trợ đó sẽ làm cho hoạt động trọng tài được đảm bảo bằng sức mạnh cưỡng chế của Nhà nước, đồng thời không làm mất đi ưu thế của hình thức giải quyết tranh chấp tôn trọng tối đa quyền tự định đoạt của các đương sự.

Thứ ba, xuất phát từ tình trạng quá nhiều án tồn đọng tại các Tòa kinh tế:

Cùng với sự phát triển sôi động của các quan hệ kinh tế, các tranh chấp phát sinh trong lĩnh vực kinh doanh, thương mại được đưa đến Tòa kinh tế ngày càng nhiều, đã tạo ra tình trạng “quá tải”, án tồn đọng tại các Tòa kinh tế, đặc biệt là ở một số thành phố lớn như Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh.

Thứ tư, xuất phát từ yêu cầu quản lý Nhà nước đối với hoạt động trọng tài: Nhà nước nói chung và các cơ quan Nhà nước nói riêng có thẩm quyền quản lý hoạt động của cá nhân, tổ chức trong xã hội, trong đó có trọng tài. Nhà nước thông qua việc ban hành các văn bản pháp luật quy định về trọng tài đã thể hiện sự quản lý của mình đối với hoạt động của trọng tài, đồng thời tạo ra hành lang pháp lý cho hoạt động của trọng tài.

1.2. Khái quát pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh, thương mại

1.2.1. Khái niệm, đặc điểm pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Thẩm quyền của trọng tài thương mại là giải quyết tranh chấp phát sinh từ hoạt động thương mại quy định cụ thể trong pháp luật được các bên thỏa thuận với nhau để lựa chọn phương thức giải quyết tranh chấp bằng trọng tài. Về bản chất trọng tài thương mại không mang tính quyền lực nhà nước.

Thẩm quyền giải quyết tranh chấp KDTM của TTTM có các đặc điểm như sau:

Thứ nhất, trọng tài chỉ có thẩm quyền giải quyết một tranh chấp cụ thể do các bên tranh chấp tự nguyện thỏa thuận lựa chọn trọng tài để giải quyết. TTTM được xác lập dưới hai hình thức: điều khoản trọng tài hoặc thỏa thuận riêng.

Thứ hai, trọng tài cũng là hình thức giải quyết tranh chấp với sự tham gia của bên thứ ba khách quan (Hội đồng trọng tài hoặc Trọng tài viên duy nhất) để giúp các bên giải quyết bất đồng. Quyết định của trọng tài viên hoặc hội đồng trọng tài là chung thẩm và có tính chất ràng buộc pháp lý đối với các bên tranh chấp tương tự như một bản án của tòa án.

Thứ ba, trọng tài là một phương thức giải quyết tranh chấp tồn tại dưới hình thức một tổ chức phi Chính phủ nên trọng tài không mang tính quyền lực nhà nước như tòa án. Phán quyết của trọng tài là chung thẩm không có kháng cáo hay kháng nghị và ràng buộc các bên như một bản án của tòa án nên khác với phương thức thương lượng hoặc hòa giải, giải quyết tranh chấp bằng trọng tài được điều chỉnh bởi các quy định pháp luật cụ thể.

Thứ tư, so với tố tụng tòa án, tố tụng trọng tài linh hoạt, mềm dẻo hơn Các bên tranh chấp được quyền lựa chọn trọng tài viên được quyền quyết định ngôn ngữ, địa điểm và thời gian xét xử.

Thứ năm, trong quá trình tố tụng trọng tài thường nhân được sự hỗ trợ của cơ quan có quyền lực nhà nước như các hỗ trợ của Tòa án hay sự hỗ trợ của cơ quan thi hành án.

1.2.2. Nội dung pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

1.2.2.1. Xác lập thẩm quyền của trọng tài thương mại

Thứ nhất, tranh chấp giữa các bên phát sinh từ hoạt động thương mại.

Thứ hai, tranh chấp phát sinh giữa các bên trong đó có ít nhất một bên có hoạt động thương mại.

Thứ ba, tranh chấp khác giữa các bên mà pháp luật quy định phải giải quyết bằng TTTM.

1.2.2.2. Điều kiện và thủ tục thụ lý

Quá trình tố tụng trọng tài bắt đầu bằng việc nguyên đơn gửi đơn kiện và các tài liệu kèm theo đến Trung tâm trọng tài (giải quyết bằng hình thức trọng tài quy chế) hoặc gửi đến bị đơn (giải quyết bằng hình thức trọng tài vụ việc).

Khi hồ sơ khởi kiện đáp ứng các điều kiện thụ lý thì Trung tâm trọng tài sẽ tiến hành thụ lý và gửi thông báo cho bị đơn; bị đơn gửi bản tự bảo vệ và đơn kiện lại (nếu có) trong thời hạn theo quy định của quy tắc tố tụng trọng tài; các bên thành lập Hội đồng trọng tài; Hội đồng trọng tài chuẩn bị giải quyết vụ việc; Hội đồng trọng tài tổ chức phiên họp giải quyết tranh chấp. Thực tiễn áp dụng một số quy định sau còn gặp nhiều bất cập và cần phải sửa đổi bổ sung để hoàn thiện như sau:

1.2.2.3 Phí trọng tài

“Phí trọng tài là khoản thu từ việc cung cấp dịch vụ giải quyết tranh chấp bằng Trọng tài”. Phí trọng tài do Trung tâm trọng tài ấn định. Pháp luật quy định Bên thua kiện phải chịu phí trọng tài, trừ trường hợp các bên có thoả thuận khác hoặc quy tắc tố tụng trọng tài quy định khác hoặc Hội đồng trọng tài có sự phân bổ khác.

1.3. Các yếu tố tác động đến thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

1.3.1 Yếu tố văn hóa

Ở Việt Nam, phương thức trọng tài và hòa giải là hai phương thức được khuyến khích theo tinh thần cải cách tư pháp, nhưng trên thực tế, số lượng các tranh chấp thương mại được giải quyết theo các phương thức này còn rất hạn chế, chỉ chiếm chưa đến 1% trên tổng số vụ tranh chấp thương mại được tòa án thụ lý, xét xử hàng năm.

1.3.2 Tâm lý của các bên

Tâm lý của các bên khi đến với phương thức TTTM có ảnh hưởng tới hoạt động của TTTM. Tâm lý của các bên khi tìm đến TTTM thường nhẹ nhàng hơn so với Tòa án. Nguyên do là các bên thường nghĩ trọng tài nặng về hòa giải. Và trên thực tế thì TTTM cũng thiên về hòa giải nhiều hơn.

1.3.3. Yếu tố kinh tế

Nền kinh tế xã hội phát triển năng động, bền vững là điều kiện thuận lợi cho thực hiện pháp luật, tác động tích cực tới việc nâng cao hiểu biết pháp luật, ý thức pháp luật của tầng lớp xã hội.

Kết luận chương 1

Việt Nam đang trong quá trình hội nhập quốc tế nhằm thúc đẩy sự phát triển tất cả các lĩnh vực của đất nước, trong đó đặc biệt chú trọng phát triển về kinh tế. Mục tiêu này dẫn đến sự tăng nhanh số lượng chủ thể tham gia HĐTM. Các HĐTM luôn tiềm ẩn những xung đột, bất đồng về quyền và lợi ích hợp pháp của các bên. Việc lựa chọn một cơ quan, tổ chức để giải quyết những xung đột, bất đồng là cần. Hiện nay, có nhiều phương thức giải quyết tranh chấp khác nhau, nhằm giải quyết một cách có hiệu quả nhất, bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp của các bên. Phương thức giải quyết tranh chấp của mỗi quốc gia quy định trong pháp luật thích ứng với điều kiện kinh tế xã hội của quốc gia đó, điển hình có bốn phương thức được nhiều quốc gia lựa chọn là: thương lượng, hòa giải, Tòa án, Trọng tài. Tại Việt Nam những năm gần đây, phương thức Tòa án và Trọng tài là hai phương thức giải quyết tranh chấp được các bên lựa chọn nhiều nhất và được sử dụng phổ biến nhất.

Quy định phương thức giải quyết tranh chấp KDTM bằng trọng tài đã phát triển và dần hoàn thiện hơn, có nhiều ưu điểm vượt trội, từng bước thu hút sự quan tâm của các nhà kinh doanh trong nước lẫn quốc tế. Với việc trọng tài viên độc lập xét xử và quyền lực tài phán của trọng tài được pháp luật công nhận, làm cho phương thức giải quyết tranh chấp KDTM bằng trọng tài vừa là phương thức giải quyết tranh chấp bằng thương lượng, hòa giải, vừa mang tính phương thức giải quyết tranh chấp bằng Tòa án. Phương thức giải quyết tranh chấp KDTM bằng trọng tài đang từng bước hoàn chỉnh hơn, phát huy vai trò của mình, có ý nghĩa là một phương thức giải quyết tranh chấp mang tính tài phán tư. Với những ưu điểm như thủ tục giải quyết dân chủ, đơn giản, linh hoạt, xét xử nhanh chóng, đảm bảo bí mật, phán quyết tin cậy... trọng tài ngày càng phổ biến và trở thành phương thức giải quyết tranh chấp chủ yếu trong thương mại quốc tế, được các chuyên gia kinh tế đánh giá là phương thức giải quyết tranh chấp trong tương lai với nhiều ưu điểm nổi trội.

CHƯƠNG 2

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI VÀ THỰC TIỄN THỰC HIỆN Ở VIỆT NAM

2.1. Thực trạng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

2.1.1. Quy định pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

2.1.1.1. Nguyên tắc giải quyết tranh chấp có liên quan đến thẩm quyền của trọng tài thương mại

Các nguyên tắc giải quyết tranh chấp bằng TTTM được quy định cụ thể tại Điều 4 LTTTM 2010 như sau:

- Tôn trọng sự thỏa thuận của các bên nếu thỏa thuận đó không vi phạm điều cấm và trái đạo đức xã hội.

- Trọng tài viên phải độc lập, khách quan vô tư và tuân theo quy định của pháp luật.

- Giải quyết tranh chấp bằng TTTM phải được tiến hành không công khai, trừ trường hợp các bên có thỏa thuận khác.

- Phán quyết trọng tài là chung thẩm.

2.1.1.2. Xác lập thẩm quyền giải quyết tranh chấp thương mại của trọng tài

Điều 2 Luật TTTM 2010 quy định cụ thể một tranh chấp sẽ thuộc thẩm quyền giải quyết của trọng tài khi đồng thời đáp ứng các điều kiện sau:

+ Tranh chấp giữa các bên phát sinh từ hoạt động thương mại.

+ Tranh chấp phát sinh giữa các bên trong đó ít nhất một bên hoạt động thương mại.

+ Tranh chấp khác giữa các bên được pháp luật quy định giải quyết bằng TTTM.

+ Thẩm quyền theo yêu cầu của các bên - Thỏa thuận trọng tài

Khác với Tòa án thẩm quyền của trọng tài không bị giới hạn theo lãnh thổ. Các bên có thể lựa chọn bất kỳ tổ chức hoặc hội đồng trọng tài nào phù hợp, dù là của Việt Nam hay nước ngoài, dù thuộc tỉnh của bên nguyên hay bên bị hoặc bất kỳ tỉnh nào khác, để giải quyết tranh chấp. Địa điểm diễn ra tố tụng trọng tài cũng do các bên lựa chọn ở bất kỳ nơi đâu, trong hay ngoài lãnh thổ Việt Nam.

Phân định thẩm quyền giữa trọng tài và Tòa án

- Phân định thẩm quyền trong trường hợp một bên khởi kiện ra Tòa án.
- Phân định thẩm quyền trong trường hợp một bên khởi kiện ra trọng tài

2.1.1. 3. Điều kiện và thủ tục thụ lý

Trọng tài chỉ bắt đầu giai đoạn tố tụng khi một trong các bên có TTTT gửi đơn khởi kiện đến trọng tài và trọng tài phải nhận được. Khoản 1 Điều 30 của LTTTM quy định nguyên đơn phải làm đơn khởi kiện và gửi đến Trung tâm trọng tài (hình thức giải quyết tranh chấp là trọng tài quy chế), nguyên đơn phải làm đơn khởi kiện và gửi cho bị đơn (hình thức giải quyết tranh chấp là trọng tài vụ việc), đơn khởi kiện phải bảo đảm được gửi đến nơi và người nhận phải nhận được.

2.1.1.4. Phí trọng tài

Thực tiễn thụ lý vụ tranh chấp KDTM tại trọng tài là sau khi xem xét hình thức, nội dung đơn khởi kiện, tư cách của chủ thể khởi kiện, thời hiệu khởi kiện thì trọng tài thông báo cho nguyên đơn phải nộp tạm ứng phí trọng tài, khi nguyên đơn thực hiện xong nghĩa vụ này thì trọng tài tiến hành thụ lý vụ tranh chấp.

2.1.2. Đánh giá thực trạng quy định pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Theo quy định của Luật Trọng tài thương mại năm 2010 và Điều lệ hiện hành của các Trung tâm Trọng tài, TTTM là tổ chức độc lập, phán quyết của các Hội đồng trọng tài là chung thẩm và được công nhận, thi hành tại Việt Nam và trên 170 quốc gia, vùng lãnh thổ trên thế giới theo Công ước về Công nhận và thi hành các quyết định trọng tài nước ngoài (Công ước New York 1958).

Những năm gần đây, các Trung tâm trọng tài tại Việt Nam đã giải quyết hàng nghìn vụ tranh chấp trong nước và quốc tế liên quan đến tất cả lĩnh vực như mua bán hàng hóa, vận tải, bảo hiểm, xây dựng, tài chính, ngân hàng, đầu tư và các lĩnh vực khác với các bên tranh chấp đến từ hầu hết các tỉnh thành tại Việt Nam và các quốc gia, vùng lãnh thổ là đối tác kinh tế thương mại hàng đầu của Việt Nam.

2.2. Thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ở Việt Nam

2.2.1. Tình hình giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại bằng TTTM tại Việt Nam

Tính đến năm 2021, cả nước có 22 Trung tâm TTTM chủ yếu tập trung tại Hà Nội và TP. Hồ Chí Minh như sau: Trung tâm Trọng tài quốc tế Việt Nam (VIAC); Trung tâm TTTM quốc tế Á Châu (ACIAC); Trung tâm TTTM Hà Nội (HCAC); Trung tâm TTTM TP.HCM (TRACENT); Trung tâm TTTM Cần Thơ; Trung tâm Trọng tài quốc tế Thái Bình Dương (PIAC); Trung tâm Trọng tài Viễn Đông; Trung tâm TTTM Luật gia Việt Nam (VLCAC)... Dẫu có nhiều ưu việt nhưng TTTM chưa phải là phương thức giải quyết tranh chấp được lựa chọn hàng đầu của các doanh nghiệp cũng như các tổ chức tín dụng.

2.2.2. Đánh giá thực tiễn thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại ở Việt Nam

2.2.2.1 Những kết quả đạt được

Trong những năm gần đây, Việt Nam luôn được đánh giá là quốc gia có tốc độ tăng trưởng kinh tế cao và ổn định trong khu vực và thế giới. Chính phủ Việt Nam đã có nhiều cam kết và hành động mạnh mẽ để cải cách theo hướng kiến tạo nhiều hơn nữa, với mục tiêu xây dựng một môi trường đầu tư kinh doanh với nhiều điều kiện thuận lợi cho nhà đầu tư, cho doanh nghiệp đồng thời giúp doanh nghiệp có thể làm ăn lâu dài, bền vững tại Việt Nam. Trên thế giới, đặc

biệt là các quốc gia châu Âu và châu Mỹ, thiết chế trọng tài đã được hình thành từ rất lâu và giữ một vị thế hết sức quan trọng trong hệ thống tài phán của các quốc gia này. Có thể kể đến những tổ chức trọng tài truyền thống như tòa án trọng tài quốc tế của Phòng Thương mại và Công nghiệp quốc tế (ICC) của châu Âu, hoặc đặc thù như Viện Trọng tài bên cạnh Phòng Thương mại quốc tế Stockhom (Thụy Điển).

2.2.2.2. Những tồn tại hạn chế và nguyên nhân

Những hạn chế thể hiện ở các quy định về thủ tục tố tụng chưa được luật hóa, mức độ phổ biến hạn chế dẫn tới tâm lý e ngại. Một trong những ưu điểm nổi trội của phương thức giải quyết tranh chấp tại Trọng tài là thời gian giải quyết nhanh và phán quyết của trọng tài là chung thẩm. Tuy nhiên, Luật trọng tài thương mại 2010 lại có quy định về quyền yêu cầu hủy phán quyết trọng tài tại Tòa án. Cơ chế này dường như đã triệt tiêu đi ưu thế về thời gian giải quyết nhanh và phán quyết của trọng tài là chung thẩm.

Kết luận chương 2

Qua số liệu thực tế nêu trên ta có thể thấy thực tiễn ký kết và thực hiện các thỏa thuận trọng tài tại Việt Nam mặc dù đã có phát triển theo từng năm, tuy nhiên vẫn còn nhiều hạn chế. Nguyên nhân chủ yếu là do các bên chưa tìm hiểu kỹ về phương thức GQTC bằng trọng tài cũng như chưa nắm vững kiến thức thế nào là một thỏa thuận trọng tài khi ký kết. Trình tự và thủ tục tại trọng tài cũng có những khác biệt so với tố tụng Tòa án. Vì vậy, khi chưa nhận thức đúng đắn thì các bên tham gia tố tụng trọng tài có áp dụng chưa chuẩn xác. Mặt khác, bản thân pháp luật trọng tài cũng còn một số hạn chế gây khó khăn cho hoạt động giải quyết tranh chấp bằng trọng tài. Bên cạnh đó, sự hỗ trợ của Tòa án đối với trọng tài luôn là cần thiết, song thực tế cho thấy việc nhận thức và áp dụng tự tưởng hỗ trợ thay vì phúc thẩm của tòa án nhiều khi đã làm sai lệch triết lý về giải quyết tranh chấp bằng trọng tài.

CHƯƠNG 3

ĐỊNH HƯỚNG, GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT VÀ NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ THẨM QUYỀN CỦA TRỌNG TÀI THƯƠNG MẠI TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT CÁC TRANH CHẤP KINH DOANH THƯƠNG MẠI

3.1. Định hướng hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Thứ nhất, phải quán triệt sâu sắc đường lối quan điểm đổi mới của Đảng, đặc biệt đổi mới về kinh tế và quản lý kinh tế, bao gồm cả kinh tế đối ngoại.

Thứ hai, khắc phục những hạn chế, bất cập nêu trên của Luật TTTM, cần thực hiện một số giải pháp cụ thể

Thứ ba, cần hướng đến xây dựng, ban hành cơ chế tăng cường sự kiểm tra, giám sát việc triển khai thi hành quy định của Luật TTTM

Thứ tư, quốc tế hóa hoạt động của TTTM

3.2. Giải pháp hoàn thiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

Một là, kiến nghị về hoàn thiện thẩm quyền giải quyết tranh chấp của trọng tài.

Hai là, cần sửa đổi bổ sung quy định về việc quyết định trọng tài muốn được thi hành thì buộc phải được tòa án công nhận hoặc cho phép thi hành, trong đó nói rõ về thời điểm có hiệu lực của quyết định.

Ba là, hoàn thiện quy định pháp luật về thỏa thuận trọng tài vô hiệu

Bốn là, hoàn thiện một số quy định về Trọng tài viên và điều kiện công nhận Trọng tài viên

Năm là, hoàn thiện quy định về trọng tài vụ việc

3.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về thẩm quyền của trọng tài thương mại trong việc giải quyết các tranh chấp kinh doanh thương mại

3.3.1. Tăng cường tuyên truyền, phổ biến pháp luật về trọng tài cho các doanh nghiệp

Thực trạng trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân khác nhau. Đó là, TTTM chưa nhận được sự đánh giá từ cộng đồng doanh nghiệp, tâm lý của các doanh nghiệp còn mang nặng yếu tố truyền thống, với nhận thức Tòa án là cơ quan tài phán có quyền lực cao nhất, hơn nữa hệ thống tổ chức TTTM tại thành phố Hồ Chí Minh hiện nay còn quá thưa thớt, thống kê chỉ có 08 Trung tâm trọng tài tồn tại, và không phải Trung tâm nào cũng hoạt động có hiệu quả, có Trung tâm từ khi thành lập vẫn chưa giải quyết vụ tranh chấp nào, có trọng tài viên chưa xét xử vụ tranh chấp nào

3.3.2. Thu hút các trọng tài viên chất lượng

Các trung tâm trọng tài cần có chính sách thu hút đội ngũ trọng tài viên quốc tế, các chuyên gia, luật sư trong nước giải về chuyên môn, thành thạo ngoại ngữ tham gia giải quyết tranh chấp trọng tài, nghiên cứu cho phép công bố một phần hoặc đầy đủ phán quyết trọng tài để các trọng tài viên nghiên cứu, vận dụng trong quá trình giải quyết tranh chấp.

3.3.3 Tăng cường chất lượng hoạt động hỗ trợ của Tòa án, cơ quan thi hành án đối với hoạt động tố tụng trọng tài theo quy định của Luật trọng tài thương mại và Luật thi hành án dân sự

Luật TTTM năm 2010 so với pháp lệnh trọng tài năm 2003 là ngoài việc trao cho Hội đồng trọng tài quyền thu thập chứng cứ, triệu tập người làm chứng, áp dụng biện pháp khẩn cấp tạm thời. Nghị quyết 01/2014 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao còn phân định rõ vai trò hỗ trợ và giám sát của Tòa án Việt Nam đối với hoạt động trọng tài.

Kết luận chương 3

Tranh chấp thương mại là hiện tượng phổ biến trong nền kinh tế thị trường. Sự sôi động và khốc liệt của thị trường chính là nguyên nhân làm cho các tranh chấp thương mại trở nên phổ biến và tính chất cũng rất phức tạp. Điều này đòi hỏi pháp luật về giải quyết tranh chấp thương mại phải đáp ứng được các yêu cầu khách quan của việc giải quyết các tranh chấp có tính chất tư này, đó là sự tôn trọng, sự tự do lựa chọn phương thức giải quyết tranh chấp; tôn trọng thỏa thuận của các bên, giải quyết nhanh chóng, tiết kiệm, hiệu quả, đảm bảo các phán quyết, quyết định của cơ quan giải quyết tranh chấp được thực thi. Qua đó, bảo vệ quyền lợi của các bên tranh chấp và thúc đẩy môi trường kinh doanh lành mạnh

Pháp luật về giải quyết tranh chấp thương mại bằng phương thức trọng tài tại Việt Nam đã có những bước tiến bộ nhất định, song cũng có những mặt hạn chế, bất cập khi vận dụng vào thực tiễn. Từ nội dung trình bày thực tiễn áp dụng thẩm quyền TTTM để giải quyết tranh chấp kinh doanh thương mại ở Chương 2 để thấy rõ những hạn chế, bất cập trong giai đoạn thụ lý tranh chấp tại trọng tài, từ đó tác giả đã có những giải pháp hữu ích như trên nhằm góp phần hoàn thiện hơn pháp luật trọng tài, với mục đích nâng cao hiệu quả công tác giải quyết tranh chấp thương mại bằng trọng tài trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay.

KẾT LUẬN

TTTM là phương thức ngày càng được các nhà kinh doanh trên thế giới quan tâm và sử dụng trong để giải quyết tranh chấp bởi tính chất nhanh chóng linh hoạt, mềm dẻo, đạt hiệu quả tốt cũng như những ưu thế khác trong việc giải quyết tranh chấp thương mại vốn cần nhanh gọn, chính xác và ít tốn kém. Nhìn chung những ưu điểm của phương thức trọng tài so với các biện pháp giải quyết khác ngày càng đóng vai trò quan trọng đối với việc giải quyết tranh chấp trong mọi lĩnh vực trong nước và quốc tế, nên trọng tài ngày càng được các nhà kinh doanh trên thế giới quan tâm và ưu tiên lựa chọn sử dụng.

Một trở ngại lớn là cơ chế giải quyết tranh chấp thương mại bằng trọng tài chưa có lịch sử phát triển lâu đời ở Việt Nam, thói quen sử dụng biện pháp trọng tài để giải quyết tranh chấp kinh tế nói chung và tranh chấp thương mại nói riêng cũng không phổ biến trong đời sống văn hoá, pháp luật của người Việt Nam, do đó nó trở thành rào cản lớn đối với tâm lý cũng như sự hiểu biết của các chủ thể đang muốn sử dụng biện pháp này. Điều này được thể hiện rõ qua số liệu xử lý các vụ tranh chấp thương mại thấp hơn Tòa án rất nhiều. Đồng thời những hạn chế, thực tiễn hoạt động kém hiệu quả các trung tâm trọng tài, cộng thêm một số bất cập của pháp Luật TTTM hiện nay đặt ra cho chúng ta nhiệm vụ phải tiếp tục củng cố, hoàn thiện lĩnh vực pháp luật này. Để từng bước tháo gỡ trở ngại trên chúng ta phải xác định được những yêu cầu định hướng cơ bản cho mục tiêu hoàn thiện pháp luật trọng tài trong tương lai.

Luận văn cũng đã phân nào góp phần làm rõ tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài này đối với công tác hoàn thiện và áp dụng pháp luật trong thời gian gần đây để làm rõ hơn thực trạng áp dụng cơ chế giải quyết tranh chấp bằng TTTM để giải quyết tranh chấp thương mại của nước ta hiện nay, thông qua việc phân tích những hạn chế về mặt quy định trong văn bản những bất cập trong việc áp dụng và vận hành của tòa án và đề ra các phương hướng và đề xuất biện pháp giải quyết và hoàn thiện các quy định về giải quyết tranh chấp thương mại bằng trọng tài theo pháp luật Việt Nam.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

A. Các văn bản pháp luật

1. Công ước New York 1935 về Công nhận và Thi hành các Quyết định trọng tài nước ngoài, 1958.
2. Luật mẫu về trọng tài thương mại quốc tế của Ủy ban pháp luật thương mại quốc tế Liên hiệp quốc (UNCITRAL), 1985.
3. Quốc hội (2010), Luật trọng tài thương mại năm 2010.
4. Quốc hội (2015), Bộ luật Dân sự năm 2015.
5. Quốc hội (2015), Bộ luật Tố tụng Dân sự năm 2015.

B. Các tài liệu tham khảo khác

6. Bùi Ngọc Cường (chủ biên), *Giáo trình luật thương mại* (tập 2), Nxb. Giáo dục, 2008.
7. Nguyễn Thị Dung, Lê Hương Giang, “*Bình luận một số nội dung mới của Luật TTTM 2010*”, Tạp chí Luật học số 6/2011
8. Nguyễn Thị Dung (2014), *Hướng dẫn môn học - Luật thương mại*, Tập 2; Nxb. Lao động Hà Nội
9. Vũ Ánh Dương (2003), *Vai trò của Tòa án trong hoạt động giải quyết tranh chấp thương mại bằng trọng tài ở Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ Luật học, Viện nghiên cứu Nhà nước và Pháp luật
10. Đỗ Văn Đại - Trần Hoàng Hải (2011), *Pháp luật Việt Nam về trọng tài thương mại*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
11. Đỗ Văn Đại (2007), *Giải quyết tranh chấp bằng phương thức trọng tài ở Việt Nam*, Tạp chí Khoa học pháp lý số 6.
12. Đỗ Văn Đại- Trần Hoàng Hải (2011), *Pháp luật Việt Nam về Trọng tài thương mại*, NXB. Chính trị Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
13. Đỗ Văn Đại- Trần Hoàng Hải (2010), *Tuyển tập các bản án, quyết định của Tòa án Việt Nam về Trọng tài thương mại*, NXB. Lao động.
14. Trần Thu Hoài- Trương Hồng Quang (2012), *Hỏi- đáp về Luật Trọng tài thương mại năm 2010*, NXB. Chính trị Quốc gia.

15. Nguyễn Ngọc Lâm - Lê Trường Sơn (2013), *Tuyển tập một số Điều ước quốc tế về giải quyết tranh chấp thương mại quốc tế bằng Tòa án Trọng tài và công nhận thi hành bản án của Tòa án Trọng tài nước ngoài*, NXB. Hồng Đức.

16. Liên đoàn Luật sư Việt Nam (2009), “*Tuyển tập Luật trọng tài một số nước trên thế giới*”, Bản dịch của Liên đoàn Luật sư Việt Nam, Hà Nội.

17. Nguyễn Phan Linh (2018), *Pháp luật về thi hành phán quyết trọng tài thương mại*, Luận văn thạc sĩ Luật học, Hà Nội.

18. Nguyễn Mạnh Linh (2015), *Giải quyết tranh chấp thương mại bằng trọng tài - Thực tiễn hoạt động của các trung tâm trọng tài thương mại trên địa bàn thành phố Hà Nội*, Luận văn thạc sĩ Luật học, Hà Nội.

19. Phan Hồng Nguyên (2012), *Pháp luật về giải quyết tranh chấp trong lĩnh vực đầu tư trực tiếp nước ngoài bằng trọng tài tại Việt Nam*, Luận văn thạc sĩ Luật học, Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội.

20. Nguyễn Ngọc Lâm - Lê Trường Sơn (2013), *Tuyển tập một số Điều ước quốc tế về giải quyết tranh chấp thương mại quốc tế bằng Tòa án Trọng tài và công nhận, thi hành bản án của Tòa án Trọng tài nước ngoài*, NXB. Hồng Đức.

21. Francis Lemeunier (1993), *Nguyên lý thực hành luật thương mại, luật kinh doanh*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

22. Trần Hữu Huỳnh (2000), *Một số vấn đề cơ bản về thỏa thuận trọng tài thương mại quốc tế*, Tạp chí Luật học, Trường Đại học Luật Hà Nội, số 1/2000.

23. Trường Đại học Luật Hà Nội, *Giáo trình luật thương mại (tập 2)* Nguyễn Viết Tỷ (chủ biên), Nxb. CAND, Hà Nội, 2006.

24. Nguyễn Thị Khô (chủ biên), 28. Bùi Thành Trung (2014), *Xác định thẩm quyền giữa Tòa án và Trọng tài trong quá trình thụ lý vụ án dân sự giải quyết tranh chấp về kinh doanh thương mại tại Tòa án và một số kiến nghị hoàn thiện*, Tạp chí Luật học số 12.

29. Nguyễn Ngọc Lâm - Lê Trường Sơn (2013), *Tuyển tập một số Điều ước quốc tế về giải quyết tranh chấp thương mại quốc tế bằng Tòa án Trọng tài và công nhận thi hành bản án của Tòa án Trọng tài nước ngoài*, NXB. Hồng Đức.

30. Liên đoàn Luật sư Việt Nam (2009), “*Tuyển tập Luật trọng tài một số nước trên thế giới*”, Bản dịch của Liên đoàn Luật sư Việt Nam, Hà Nội.

31. Nguyễn Thị Yên (2005), *Sự hỗ trợ của cơ quan tư pháp đối với hoạt động của trọng tài thương mại theo Pháp lệnh trọng tài thương mại năm 2003*, Tạp chí Luật học, 2005.

